

Reactie concept AMvB dierwaardige veehouderij

Vee&Logistiek Nederland (kenmerk 14737)

Vee&Logistiek Nederland is de brancheorganisatie voor ondernemers in de veelogistieke sector en behartigt de belangen van professionele veehandelaren, importeurs en exporteurs, veetransporteurs en verzamelcentrumhouders. We voorzien onze leden van informatie en advies over het werkveld en door ons werk geven we een duidelijke stem en zichtbaarheid aan het werk van onze leden. Belangrijke voorwaarde hiertoe is dat ook wij als brancheorganisatie betrokken zijn en betrokken worden.

Bij de totstandkoming van het convenant dierwaardige veehouderij en de AMvB dierwaardige veehouderij is het op dit gebied faliekant misgegaan... Ondanks meerdere formele verzoeken aan het ministerie van LNV is Vee&Logistiek Nederland NIET betrokken geweest bij deze processen. Het argument hiervoor was dat het convenant en de AMvB niet over de veelogistieke sector zouden gaan en geen gevolgen zouden hebben voor de ondernemers werkzaam in deze sector. Helaas blijkt nu het tegendeel. De gevolgen blijken niet te overzien. Er worden dusdanige maatregelen voorgesteld dat het voortbestaan van de veelogistieke sector in het gedrang komt. Niet alleen door de maatregelen die worden voorgesteld; ook de beschikbaarheid van financiële middelen is niet vastgelegd. Er wordt gesproken over een inspanningsverplichting in plaats van een resultaatverplichting.

De veelogistieke sector heeft een belangrijke toegevoegde waarde in de keten. Door de inzet van handelaren, transporteurs, verzamelcentra en import- en exporteurs komt het juiste dier op de juiste manier op de juiste bestemming.

In het belang van onze leden sturen wij u hierbij onze opmerkingen over de voorgestelde AMvB Dierwaardige Veehouderij. Aangezien we niet eerder betrokken zijn geweest, willen we hierbij ook enkele vragen stellen over dit onderwerp. Hoewel het niet gebruikelijk is verzoeken wij u de gestelde vragen voor 1 september te beantwoorden.

Algemeen

Het begrip dierwaardige veehouderij impliceert dat de veehouderij op dit moment niet dierwaardig is. Dit doet onrecht aan een keten die dag in dag uit bezig is met het houden van dieren, die diergezondheid en -welzijn hoog op de agenda heeft staan. Wij verzoeken u de term dierwaardige veehouderij te wijzigen in een 'meer' dierwaardige veehouderij.

Herziening Europese transportverordening en nationale koppen

Zoals u weet wordt momenteel gewerkt aan de herziening van de Europese transportverordening. Veel punten uit de AMvB hebben raakvlakken met onderwerpen die beschreven staan in deze Europese regelgeving.

De Eurocommissaris heeft recent een brief geschreven met daarin het verzoek om invoering van nieuwe regelgeving die raakvlakken heeft met de herziening van de Europese transportverordening op te schorten of te schrappen. Zijn opmerken passen ook bij uw voornemen om de AMvB Dierwaardige Veehouderij in te voeren.

Uit de documenten bij de AMvB blijkt niet in hoeverre rekening is gehouden met Europese ontwikkelingen die raakvlakken heeft met onderwerpen uit de Dierwaardige veehouderij.

Definitie van houder

In de Europese Diergezondheidsverordening wordt voor een houder van een dier het begrip 'exploitant' gebruikt en dit is iedere natuurlijke of rechtspersoon die verantwoordelijk is voor dieren of producten, ook als dat voor beperkte duur is, met uitzondering van houders van een gezelschapsdier en dierenartsen¹.

In Nederlandse regelgeving is het begrip 'houder' volgens de Wet Dieren eigenaar, houder of hoeder².

Dit betekent dat een exploitant van een verzamelcentrum of slachtplaats ook een houder van dieren is. Dit is ook van toepassing voor veemarkten, exportstallen, quarantainestallen en Tegen Vectoren Beschermde Inrichtingen (TVBI's). Dit maakt dat elk artikel uit de concept AMvB dierwaardige veehouderij waarin een verplichting voor een houder is opgenomen, ook van toepassing is op deze inrichtingen die volop werkzaam zijn in de veelogistieke sector. Dit sluit niet aan bij eerdere uitspraken dat het gehele traject Dierwaardige Veehouderij (zowel convenant als AMvB) geen gevolgen zou hebben voor de veelogistieke sector.

Vraag 1: Meerdere keren is bevestigd dat onder andere de AMvB Dierwaardige Veehouderij geen invloed zou hebben op de veelogistieke sector. Vee&Logistiek Nederland constateert dat dit echter wel het geval is. We verzoeken u alle artikelen te schrappen die van invloed zijn op werkzaamheden in de veelogistieke sector of de artikelen zodanig te wijzigen dat verzamelplaatsen, veemarkten, quarantainestallen (inclusief TVBI's) en exportstallen buiten de reikwijdte van de betreffende artikelen vallen.

Ontbreken handelingsperspectief

U heeft de volgende uitspraak gedaan: "De Nederlandse boer zorgt al jaren voor hoge standaarden in dierenwelzijn. Met dit convenant zetten we koers naar verdere verbetering, zonder het onmogelijke te vragen."

Met de voorgestelde maatregelen wordt echter wel degelijk het onmogelijke gevraagd. De voorgestelde maatregelen vragen niet alleen investeringen die niet terugverdiend kunnen worden, ook ontbreekt het handelingsperspectief voor betrokken houders. Het gaat hier niet alleen over de door u benoemde boer, maar over alle partijen in de keten.

Wanneer de maatregelen ongewijzigd worden doorgevoerd, dan zullen onmogelijke investeringen gevraagd worden van de gehele sector. Investeringen die op geen enkele wijze terugverdiend kunnen worden omdat dan de prijs van dieren en daarmee vlees dusdanig zal moeten stijgen dat vlees onbetaalbaar wordt.

Daarnaast zullen voor de aanpassing van inrichtingen naar aanleiding van de voorgenomen maatregelen waarschijnlijk vergunningen noodzakelijk zijn. De verlening van vergunningen is een moeizaam en langdurig traject en bovendien is het überhaupt de vraag of vergunningen verleend zullen gaan worden voor verbouw of vergroting van stallen.

Vraag 2: Hoe worden ondernemers (in de veelogistieke sector) beschermd tegen maatregelen waarbij het handelingsperspectief ontbreekt en die dus onmogelijk na te leven zijn? Wij gaan ervan uit dat deze voorgenomen regelgeving niet in werking treedt voordat het voor de individuele ondernemer mogelijk wordt gemaakt om uitvoering te geven aan deze maatregelen. Op welke manier wordt dit in de AMvB verankert?

In de beschreven maatregelen worden verschillende punten benoemd die zouden moeten leiden tot beter dierenwelzijn. Het is echter onduidelijk wat het bijbehorende handhavingskader in zal houden. Hoe moet gehandeld worden wanneer dieren die op "een volgens de AMvB niet dierwaardige wijze gehouden zijn" worden aangeboden op een verzamelplaats of slachthuis? Mogen deze dieren dan verder vervoerd worden naar een volgende bestemming? De regelgeving staat het niet toe om dieren

¹ Verordening (EU) 2016/429, artikel 4 onderdeel 24

² Wet dieren, artikel 1.1 lid 1 15^e gedachtestreepje

langer op een verzamelcentrum te laten verblijven en ze kunnen ook niet terug naar het herkomstbedrijf. Wat moet de betrokken ondernemer voor actie uitvoeren? Het kan niet zo zijn dat deze dieren uitsluitend het lot van euthanasie rest.

En wie wordt verantwoordelijk gehouden wanneer deze dieren toch verplaatst worden? In het kader van dierenwelzijn is het niet wenselijk om deze dieren oneindig aan te houden op het primaire bedrijf.

Als voorbeeld noem ik hier graag het toekomstige verbod op het verwijderen van een deel van de staart bij varkens. We begrijpen dat het aantal ingrepen bij dieren geminimaliseerd moet worden. Maar daarnaast hebben wij wel de zorg dat er (een periode) meer sprake zal zijn van beschadigde staarten bij varkens. Deze dieren moeten, ondanks hun kwetsuren, in het kader van dierenwelzijn wel verplaatst kunnen worden.

Vraag 3: U wordt verzocht om een duidelijk handelingsperspectief en handhavingskader op te stellen voorafgaand aan de inwerkingtreding van de AMvB om te voorkomen dat de verantwoordelijkheid voor het dierwaardig houden van dieren op de verkeerde plek komt te liggen en dieren onnodig geëuthanaseerd gaan worden.

Convenant dierwaardige veehouderij

Ondanks dat deze consultatie betrekking heeft op de voorgestelde AMvB en niet op het convenant, willen we hier toch enkele opmerkingen over maken. Dit omdat Vee&Logistiek Nederland niet eerder de mogelijkheid heeft gekregen om input te geven.

In de convenanttekst is bepaald dat de markt producten afneemt tegen een prijs waarbij (primaire) ondernemers – ook bij meerkosten van dierwaardige veehouderij – een redelijk inkomen kunnen verwerven. Op welke manier is dit vastgelegd en vindt controle plaats over naleving van deze afspraak? De veelogistieke sector is niet betrokken bij de gesprekken en heeft dan ook op geen enkele manier input kunnen leveren over de meerkosten en de impact die dit convenant en de AMvB met zich meebrengen.

De ambitie van de verschillende deelnemers aan het convenant dierwaardige veehouderij is hoog. Op welke manier is vastgelegd dat de ambitie zoals vastgesteld ook uitgevoerd kan worden zonder steeds weer aanvullende maatregelen vanuit de politiek of NGO's?

Er is een rol voorzien voor een Autoriteit die de voortgang van de voorgenomen stappen en de resultaten zal monitoren. Hoe wordt de onafhankelijkheid van betrokken partijen (zowel de sectorpartijen als de maatschappelijke organisaties en NGO's) vastgelegd en gemonitord? Uit convenant blijkt dat dit nog ingevuld wordt maar waar en wanneer ligt het moment om dit te beoordelen?

In het convenant zijn afspraken gemaakt over markt- en keten. Uit de afspraken blijkt dat er voor de marktvraag naar de Europese markt wordt gekeken. Waarom wordt de internationale markt (buiten EU) hier niet bij betrokken?

Per onderwerp

Klimaatadaptatieplan

In de AMvB is opgenomen dat elke houder een klimaatadaptatieplan moet hebben ter voorkoming van hittestress en koudestress bij de gehouden dieren. Dit plan maakt onderdeel uit van het bedrijfsgezondheidsplan.

Zoals het nu omschreven is, is bepaald dat ook elk verzamelcentrum moet beschikken over een klimaatadaptatieplan. In de toelichting bij de AMvB staat zelfs specifiek: "Dit onderdeel voegt een verplichting tot het hebben van een klimaatadaptatieplan toe. In tegenstelling tot de overige wijzigingen in dit besluit geldt deze verplichting voor *alle houders* van dieren die bedrijfsmatig dieren voor de productie van dierlijke producten houden."

De situatie op verzamelcentra en andere locaties waar dieren tijdelijk verblijven is echter niet te vergelijken met omstandigheden op het primaire bedrijf. Het verzamelcentrum is een locatie waar dieren in een korte periode worden aangevoerd en afgevoerd. Er is dus sprake van een tijdelijk verblijf met een vastgesteld maximum aantal uren waarbij er sprake is van meerdere dierbewegingen.

Natuurlijk willen en moeten ook exploitanten van verzamelcentra goede zorg aan dieren geven. Maar het opstellen van een klimaatadaptatieplan als onderdeel van een bedrijfsgezondheidsplan is niet proportioneel.

Maatregelen kwetsuren aan staarten

Wanneer geconstateerd worden dat varkens kwetsuren aan staarten hebben, dan moet de houder van de dieren onmiddellijk onderzoek doen naar de oorzaken daarvan en onverwijld maatregelen nemen om dit te voorkomen. Er moet in een logboek informatie worden geregistreerd over deze kwetsuren. Daarnaast moet de houder van de dieren halfjaarlijks een risicoanalyse uitvoeren ter voorkomen van staartbijten.

Zoals het nu beschreven is zijn deze maatregelen ook van toepassing op verzamelcentra waar varkens bijeen worden gebracht. Op een verzamelcentrum worden verschillende dieren bijeengebracht en na een kort verblijf afgevoerd naar de volgende bestemming. De dieren op het verzamelcentrum komen vanaf verschillende locaties en zijn wellicht op verschillende manieren gehouden.

Vanwege het korte verblijf van de dieren en de verscheidenheid in herkomst heeft het voor een verzamelcentrum geen enkele toegevoegde waarde om maatregelen te nemen, een logboek bij te houden of een risicoanalyse uit te voeren. Mochten er kwetsuren aan staarten geconstateerd worden, dan zijn deze problemen waarschijnlijk op een andere locatie ontstaan. De betreffende dieren worden binnen enkele uren afgevoerd en bij een volgende blokperiode worden andere dieren aangevoerd waarbij wellicht helemaal geen problemen aanwezig zijn.

Op een verzamelcentrum worden maatregelen genomen om te voorkomen dat kwetsuren bij dieren ontstaan op het verzamelcentrum. Maar het kan niet zo zijn dat een exploitant van een verzamelcentrum verantwoordelijk wordt gehouden voor problemen die in de primaire houderij ontstaan.

Verbeterplan tegen agressie

Een houder van dieren moet gedurende een jaar een door een diergeneeskundige voor het bedrijf van de houder opgesteld verbeterplan uitvoeren als hier aanleiding voor is. Dit kan in verband met het uitvoeren van bepaalde ingrepen of als er vaker kwetsuren aan staarten voorkomen. In het verbeterplan moet aangegeven zijn hoe de houder structureel maatregelen doorvoert om problemen tegen te gaan.

Zoals eerder in deze reactie aangegeven is er op verzamelcentra sprake van een kortdurig verblijf van dieren. Mochten er problemen in een bepaalde diergroep voorkomen zoals bijvoorbeeld agressie, dan zegt dit niets over mogelijke problemen in een volgende groep dieren die verzamelt wordt. Een verbeterplan heeft dus geen enkele toegevoegde waarde omdat het gedrag binnen elke verzameling dieren anders zal zijn.

Oppervlakte-eisen

Voor verschillende diersoorten en diercategorieën zijn in de voorgestelde AMvB oppervlakte-eisen opgenomen. Het gaat daarbij niet alleen om het aantal vierkante meters, maar soms ook over het soort vloer. Zo moet voor elk melkveerund en bij kalveren een ligplaats beschikbaar zijn en de vloer van deze ligplaats moet droog en indrukbaar zijn. En moeten varkensstallen beschikken over van elkaar gescheiden functiegebieden voor rusten, mesten en urineren, eten en exploratiegedrag.

In een verzamelcentrum waar dieren bijeen worden gebracht is de stalinrichting niet te vergelijken met die van een primaire veehouderij. Natuurlijk moeten dieren tijdens het verzamelen bewegingsvrijheid hebben, maar het betreft hier geen langdurig verblijf.

In verzamelcentra worden dieren veelal in groepen gehouden. Dus de artikelen over individuele huisvesting zijn veelal niet aan de orde, maar ook bij huisvesting in de groep zouden de oppervlakte-eisen uit de concept AMvB niet van toepassing moeten zijn op verzamelcentra.

Zelfverzorgingsgedrag

In de AMvB zijn verschillende artikelen opgenomen waarin vereisten zijn beschreven in het kader van zelfverzorgingsgedrag van dieren. Zo moeten verschillende dieren zich bijvoorbeeld kunnen schuren aan daartoe geschikte middelen. Als voorbeeld worden roterende koeborstels genoemd.

Ook bij deze artikelen is Vee&Logistiek Nederland van mening dat het niet passend is om deze verplichtingen op te leggen aan verzamelcentra. Door het kortdurende verblijf, in een voor het dier nieuwe omgeving, is er voldoende afleiding voor de dieren.

Met name in verzamelcentra waar op verschillende dagen, verschillende diersoorten worden verzameld is dit een vereiste die moeilijk uitvoerbaar is, maar ook geen toegevoegde waarde heeft.

Gids voor goede praktijken

Gesteld wordt dat houders van verschillende diersoorten in de bedrijfsvoering gebruik moeten maken van beschikbare gidsen voor goede praktijken. Deze gidsen voor goede praktijken moeten zijn opgesteld door een sectororganisatie in overleg met ten minste een dierenwelzijnsorganisatie en dierenwelzijnsdeskundige.

De veelogistieke sector kent verschillende eigen erkenningsregelingen. Zo is er een erkenningsregeling voor collecterende kalverhandelaren, voor kalververzamelcentra en een voor diertransport. In de voorschriften van deze verschillende erkenningsregelingen is ook aandacht voor dierenwelzijn en diergezondheid.

Aangezien de bedrijfsvoering van verzamelcentra totaal anders is dan de reguliere primaire houderij, is het niet wenselijk dat exploitanten voor verzamelcentra gebruik moeten maken van gidsen voor goede praktijken voor de primaire houderij.

Voer- en drinkvoorzieningen

In de AMvB zijn verschillende artikelen opgenomen over voer- en drinkvoorzieningen. Hierbij gaat het over het aantal beschikbare voederplaatsen, maar ook over het aanbieden van verschillende soorten voer.

Als voorbeeld: artikel 2.46 e: de stal beschikt over voldoende voederplaatsen voor de in de stal gehouden melkveerunderen. Dit zijn runderen ouder dan zes maanden die worden gehouden voor of vanwege de bedrijfsmatige productie van melk. Zij moeten op basis van artikel 2.46f uit de concept AMvB onbepaald toegang hebben tot een toereikende hoeveelheid ruwvoer dat vezelrijk is en een toereikende voedingswaarde heeft. Een dergelijk artikel is ook over kalveren opgesteld.

Deze runderen komen op enig moment wellicht op een verzamelplaats of veemarkt terecht. Daar zullen ze korte tijd verblijven voordat ze naar een volgende bestemming gaan. Het is niet wenselijk dat in de inrichting van het verzamelcentrum of veemarkt 'voldoende' voederplaatsen gerealiseerd moeten worden. Momenteel zijn de verzamelplaatsen of veemarkten niet ingericht op het structureel voeren van de individuele dieren met dit soort voer. Wel is er op basis van de huidige regelgeving aandacht voor het beschikbaar hebben van ruwvoer en voldoende vers drinkwater.

Transportleeftijd kalveren

Per 2028 is het niet langer toegestaan om kalveren te vervoeren bij vervoer dat geheel binnen Nederland plaatsheeft als het kalf jonger dan vier weken oud is. Dit is opgenomen in artikel 2.45b van de concept AMvB. Deze aanpassing heeft een grote impact op de veelogistieke sector. Wij vragen uw aandacht voor het volgende:

- De minimale transportleeftijd van kalveren is een expliciet onderdeel van de Europese transportverordening. De Eurocommissaris heeft het ministerie van LNVN opgeroepen om

vooruitlopend op de herziening van de Europese transportverordening geen wijzingen in nationale regelgeving door te voeren.

- Met dit artikel wordt een ongelijk speelveld tussen nationaal en internationaal transport gecreëerd. Dit kan een ongewenste prikkel zijn om kalveren te exporteren in plaats van in Nederland een bestemming te geven. Dit heeft onnodige langere transporten tot gevolg. Daarnaast zullen, bij een stijging van de export, ook meer kalveren geïmporteerd moeten worden om aan de nationale vraag te voldoen.
- Het is niet wetenschappelijk aangetoond dat het langer aanhouden van kalveren op de melkveehouderij leidt tot een verbeterde kalfgezondheid. Er zijn mogelijk juist negatieve effecten zoals meer longproblemen.
- In Duitsland is de minimale transportleeftijd van kalveren al verhoogd naar 28 dagen. De eerste ervaringen bevestigen dat er negatieve effecten zijn. Zo zien we een verhoogd antibiotica gebruik omdat de dieren die een antibioticakuur nodig hebben een hogere dosering vragen. Deze ervaring vraagt eerst een grondig onderzoek naar de gevolgen van de verhoging van de minimale transportleeftijd en de ongewenste bijeffecten.
- Het verplaatsen van oudere dieren vraagt aanpassingen rondom het transport en verzamelen van kalveren.
 - o Zo kunnen minder kalveren per vervoermiddel geladen worden en zal het aantal vervoersbewegingen en daarmee ook de administratieve lasten en de kosten stijgen. Dit heeft ook negatieve milieueffecten.
 - o Vervoermiddelen zullen aangepast moeten worden omdat kalveren groter en zwaarder zullen zijn bij transport. Dit vraagt flinke investeringen voor de veelogistieke sector, met name als het gaat om veekarren/-trailers en hydraulische liften.
 - o Doordat het gewicht van kalveren hoger is bij transport zullen de arbeidsomstandigheden voor kalverhandelaren zwaarder worden. Bovendien brengt de omgang met zwaardere dieren meer risico's met zich mee.

Verbod onthoornen van runderen

In de AMvB is gesteld dat artikel 2.4, eerste lid, onderdeel a van het Besluit diergeneeskundigen komt te vervallen. Dit maakt dat het op een nader vast te stellen tijdstip verboden wordt om runderen te onthoornen. Al eerder heeft Vee&Logistiek Nederland u laten weten dat een verbod op het onthoornen van runderen risico's met zich meebrengt voor de veelogistieke sector. Dit betreft risico's op het gebied van dierenwelzijn omdat dieren elkaar eerder zullen beschadigen, maar ook om risico's voor de mensen die met deze dieren werken.

Vraag 4: Vee&Logistiek Nederland heeft u eerder per brief geïnformeerd over de consequenties van het verhogen van de minimale transportleeftijd voor kalveren en het verbod op het onthoornen van runderen voor de veelogistieke sector. Is bij het opstellen van artikel 2.45b van de concept AMvB aandacht besteedt aan deze gevolgen voor de veelogistieke sector?

Tot slot

In het artikel over de evaluatie van het Besluit dierwaardige veehouderij is gesteld dat de minister telkens uiterlijk binnen vijf jaar na de inwerkingtreding van een artikel een verslag aan de Staten-Generaal zendt over de doeltreffendheid. Wanneer geen uitvoering wordt gegeven aan eerdere toezeggingen, dat de AMvB geen effecten heeft voor de veelogistieke sector, is de conclusie over doeltreffendheid vooraf al duidelijk. De beschreven maatregelen zijn niet doeltreffend als ze toegepast moeten worden door ondernemers in de veelogistieke sector, zoals bijvoorbeeld verzamelcentra.

In uw brief Verzamelbrief dierenwelzijn (kenmerk DGA-DAD / 95677117) van 7 februari benadrukt u dat Nederland trots kan zijn op de veehouderijsector, die internationaal wordt gezien als een voorloper op het gebied van dierenwelzijn. Ook geeft u aan voortdurend aandacht te hebben voor de gevolgen van beleid op de sector en het belang van een eerlijk speelveld. Uit de huidige versie van de voorgestelde AMvB blijkt het tegendeel.

Met de aanvullende regels op het gebied van dierwaardige veehouderij worden onuitvoerbare maatregelen beschreven en zal ook de kostprijs stijgen. We moeten er gezamenlijk voor zorgen dat vlees als belangrijk onderdeel van onze voeding betaalbaar blijft.

Tot slot willen we nogmaals benadrukken dat, ondanks eerdere toezeggingen dat de veelogistieke sector niet geraakt zou worden door de plannen op het gebied van Dierwaardige Veehouderij, de gevolgen niet te overzien zijn. Wij gaan ervan uit dat de voorgestelde AMvB niet van kracht wordt voordat bepaald is dat dit uitsluitend betrekking heeft op houders die dieren op een primair bedrijf houden.